

Christian Woldenberg

**Programma Quo Christianus Woldenbergius, Crempa-Holsat. ... Decanus
Facultatis Iuridicae In Academia Rostochiensi ... ad Disputationem Inauguralem
... M. Caspari Habermans/ Jevera Frisii ... die XIV. mensis Aprilis ... officiose ac
humaniter invitat : [P.P. Rostochii sub Sigillo Facultatis Iuridicae 29. Martii, Anno
M.DC.LXVIII.]**

Rostochii: Kilius, 1668

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn741217287>

Druck Freier Zugang

Juristische Inauguralthesis

RU jur 1668

Christian Woldenberg, Pr. für
Casper Habermann, Resp.

Mit Frey

PROGRAMMA

²⁴⁰
CHRISTIANUS WOL-
DENBERGIUS Crempa-Holsat.

Phil. J. U. D. Decretalium PP. Ducalis Con-
sistorii Assessor, Comes Palat. Cæsareus, & p. r.

DECANUS
FACULTATIS JURIDICÆ
IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI

Suo & Dnn. Collegarum nomine

ad

DISPUTATIONEM INAUGURALEM

VIRI Clarissimi, atque Eximii J. U. Cand.

M. CASPARI *Habermans* /

Jeverâ Frisii,

Pro obtinendis in Utroque Jure, Canonico, & Civili
honoribus ac privilegiis

die XIV. mensis Aprilis habendam

Magnificum DN. Rectorem,

Nobilissimum utriusque Reipublicæ Senaturn, omnes o-
mnium ordinum Cives Academicos, Literatos, & Li-
teratorum cultores ac fautores officiosè ac hu-
maniter invitat.

ROSTOCHII, Typis JOHANNIS KILLII, Acad. Typogr. 1668.

Inſignitè jucundè Imperator Julianus, qui circa A. C. 366.
 imperii clavum tenuit *in L. 7. C. de Profeſſor. & Med.* requiſita
 Profeſſorum proponit, quando ita inſit: Magiſtros ſtudio-
 rum; Doctoresq; excellere oportet moribus primùm, deinde
 Facundiâ. In quibus verbis tria deſiderat, & tanquam inſepa-
 rables notas in quovis docto, in primis Magiſtro ſtudioſorum &
 Doctore requirit. Primum eſt morum probitas. *d. l. & l. un. C. de
 Profeſſ. urb. Conſtant. l. a. C. de Præpoſ. agent. in reb. Dn. Brunne manu:
 amicus & fautor noſter inæſtimabilis, qui verã LL. rationem in puteo
 Codicis ſubmerſam, divini ingenii hauſtro ſ. ſiulâ dexterrimè evol-
 vit, ib: adde ſummum ꝯcum Erneſt. Cothm. in Reſp. Academ. 44. n. 30.*
 qui triplicem virtutem, intellectivam, inventivam & traditi-
 vam cum prioribus poſcit. Cum non tantùm verbo ſolo, ſed
 etiam converſatione gubernare ſubjectos debeant, & totius ſe-
 metipſum imitatoreſ virtutis oſtendere, teſtemquè doctrine
 bonam converſationem habere, *per c. Valentinianus 3. D. 63.* Un-
 de colligit: Morum probitatem, ſcientiæ & facundia longè
 eſſe in Magiſtro & literato præferendam, & immorigeratum
 Doctorem promoveri non debere. *Lud: Roman. ſing. 129. in ſm.*
 Quid n. Saturninus, quandoque operetur, cujus opinionem
 tanquam abſurdam *Ulpianus refert in l. 1. D. de ſenator.* vel Mar-
 tinus, qui ſuæ ipſius ſingulari ſententiæ pertinaci ſtudio inhæ-
 reſcat: *Beſold. in ſynopſ. hiſtor. univ. p. 420.* vel quid Domitii nu-
 gæ proſint. *Ceſl. in l. 27. D. qui Teſtam. fac poſſ.* quandoque vul-
 gares tabelliones ex diverſis Germaniæ locis ad nos itantes, re-
 ferunt. Boni mores ſanè prævalent divitiis. *Gl. S. ſm. J. de ſu-
 ſpect. tutor: Integritas & reſtitudo ex Pl. 25. v. 21.* ſunt iſti boni mo-
 res: hiſ ſtudendum, & ſic paucis benè vivitur. *Perez. in C. d. 1. n. 6.*
 ſuperbus autem, qui omnia in omnibus vanâ perſuaſione eſſe
 cupit, (cum ſæpe quod in mente eſſe oſtentat, in calcaneo re-
 linquitur, ἡ οἰσις, ἢ ἰερά νόσις ut ab Heraclito vocatur, ἐς τὴν
 σκοπῆς ἐγκοπῆ) & avarus, qui πάσις τῆς κακίας ῥίζα aperit, licet
 excellentiſſimi, πύλωρ ſunt, & ad perditionis barathrum apertam
 viam

viam monstrant. Una etenim gutta eruditionis bonis moribus
tincta, melior est per vaso pleno eruditionis fluvio sordibus avaritiae & superbiae inquinato: hæ enim spinosum aliquid in prae-
to, i. e. limpido eruditionis fonte. *Imp. §. 6. de concept. D.* Ex hac
L. etiam non inconcinne inferri posset: Præticam Phi-
losophiam, seu Doctrinam de Moribus ante Rhetoricam tra-
dendam esse; quoniam illa huic materiam feliciter substernit,
& præcepta ad usum transfert. Hi mores porrò vel exteriores,
vel interiores. De quibus *vid. VVolfius in aureo ad Offic. Cse. com-
mentario lib. 1. p. m. 323.* Secundum requisitum est Scientia, quæ
per examen exploranda est; cum docere alios non debeat, qui
ipse docendus est. *N. 133. c. 1. §. 2.* Nec alterius scientia alteri nocet
bit, vel ignorantia proderit. *l. 22. D. de lib.; causa.* Scientia
requirit studium, exercitium verò studii convenienter haberi
non potest sine usu librorum. *c. 3. de V. S. in Sexto, adde c. 2. de V. S.
in Extrav. Job. 22.* de quâ promptitudine discendi. *vid. l. 20. D. de
Fidei c. libert. c. 1. caus. 24. q. 3.* Tertium requisitum est Facundia,
sine qua est sterilis omnis cathedra: cum hac conjuncta esse
debet, interpretandi subtilitas, copiâque differendi, quam via
ii, qui veraciores, disertioribus præferendi. *c. sedulo. 12. D. 38. Ad-
de c. 12. caus. 8. q. 1. Ostermann. in Ration. J. p. m. 15. c. 7. caus. 12. q.
4. Gl. in l. 10. §. 1. D. de in jus voc. N. 13. Gl. in proæm. Sext. l. Decretal.
in verb. commorantibus.* Magistrorum sanè non infrequens
mentio in jure nostro, adeo ut etiam non piguerit summos Le-
gumlatores eos certa definitione exornare, quam aliarum Fa-
cultatum Doctores non immeritò à nobis mutuari possunt,
& ponitur *in l. 57. D. de V. S.* Magister est, cui præcipua rerum cu-
ra incumbit, & qui majorem reliquis, quibus præsumt, curam de-
bent, unde ad ipsos Magistratus porrigitur, qui ex Magistris o-
lim fieri consueverunt. Hinc varia Magistrorum officia in
jure leguntur, ut Magistri militum, qui & judex esse potuit. *l.
pen. C. de judic. adde l. 1. C. de offic. Mag. mil. l. 3. D. de R. M. à
quo hodie non abludivit Generalis belli Commissarius: Prætor*
X 2summus:

summus: Item Magistri memoriae, epistolarum & libello-
rum: qualis fuit Papinianus apud Severum Imp. Magistri sa-
crorum scriniorum, de quibus vide t. 9. lib. 12. C. & ib. Perez. n.
1. usq. 6. Magistri officiorum t. 6. lib. 12. C. & ib. Perez. n. 2. t. 69. lib. 12.
num. 16. Huc etiam spectat Magister noster verus, & quasi: Ver-
us est Christus: quasi apud Turcas, Parisienses, Germanos,
in primis Lipsienses. Est n. commune nomen omniū μαγιστρου,
h. e. Principum, seu Præpositorum cujuscunq; collegii sacer-
dotalis. In Daniâ Professores adhuc hodie, die Hochgelahrten
Mesters vocantur. Hodiè adhuc numerantur Magistri Hospi-
taliorum, qui postea Rhodii, & post Rhodum amissam dicti
Melitenses. Magistri Templariorū: Magistri militū Teutoni-
corū, Magister census, μαρτολόγος & μαρτολόγος, penes quem
erat ταξείδιον. Qui tituli postmodum Academicis facti fami-
liares, præsertim iis, qui arcana Philosophiæ rimari allaborâ-
runt, cum aliàs rari sint, qui philosophentur. l. 6. §. 7. D. de Ex-
cusat. tutor. Horum autoritas in superioris Germaniæ Acade-
miis tanta est, ut in omnibus publicis Programmatibus Do-
ctoribus præponantur, quâ prærogativâ propter gradus
antiquitatem non immerito gaudent. Quinimo adhuc jure
dici posset: Reverendum nomen sumit, quisquis Magistri
nomen acceperit. Item: Nulli bonarum artium Magistri
non beati putandi. Cic. de Senectut. Philosophus est Magister
virtutis. Tanta olim Magistrorum Philosophorum fuit di-
gnitas, ut etiam Principes viri eo titulo delectati fuerint, ut
ut interjecto tempore in desuetudinem abierit: vid. Walth. in
tract. de privil. Doctor. ubi ex Tibullo lib. 1. epigr. 4. hunc versum
ponit: Heu malè nunc artes miseras hæc secula tractant.
p. m. 495. Olim ex l. 1. §. 3. C. de Tyron. acclamabatur: Vagi scho-
lares non fiunt Magistri: nec patimur quenquam celsiorem
gradum obtinere, nisi & cui laborum assiduitas, & stipendio-
rum prolixitas suffragantur. Quæ aliàs in jure, & Classicis
in primis autoribus, de Magistris, eorumq; officiis legun-
tur

etur prolixè elaborata cum aviditate summâ pete ex summi Philologi & Oratoris Berneggeri Orat.) ap 8. usq; 30.

De Doctoribus, eorumq; origine triplicia principia cognoscuntur: Inchoantia, crescentia, & perficientia. Inter inchoantia referuntur mores Judæorum, & Græcorum: Inter crescentia consuetudines Romanorum: inter perficientia, instituta Germanorum. Vide *Walther: de privil. Doctorum c. 3. §. 7.* Doctores tempore Justiniani in triplici erant ordine constituti. Aliqui enim Regentes erant, h. e. in cingulo & actu docendi constituti: alii vacantes, qui docendi munere functi erant: tertii honorarii, qui codicillos Doctrinæ sine administratione acceperant, exemplo aliorum honorum. *l. 2. C. ut dignit. ordo serv.* Sub Germanis verò Imperatoribus Doctorum mos perfectionem suam obtinuit. Carolus enim M. & alii Principes Christiani studia & dignitatem Doctorum plurimum auxerunt. Hinc Lotharii Saxonis Imperatoris A. C. 1135. restitutis in integrum civilibus studiis creandorum in Scholis Doctorum & Magistrorum mos non tantum retentus, sed & solennibus ceremoniis cohonestari cepit, idq; per Irnerium Cancellarium suum institutum esse docent. Idem Bononiæ promotionem Doctorum instituit, & jus Augustale quod sibi competiit in promotione Doctorum, scholæ tribuit, quam promotionis formam Lothario Cæsari Irnerius præscripsisse dicitur, ubi & juris interpretes Latini, puta Bulgarus, Hugolinus, Martinus, Pileus & alii Doctores creati sunt. *Vultei in §. responsa 8. n. 18. J. de J. N. G. & C. dicit: morem hodiernum creandorum Magistrorum à principio Doctorum fuisse proprium, à quibus eum postea cæterarum. Facultatum Professores mutuati sunt. M. Steph. de juris d. lib. 3. c. 14. n. 14. Adde Fr. Vivium in commun. opin. in verb. Doctoratus. Förster, lib. 3. Hist. J. C. c. 6. Seb. Schröter, V. 2 Hist. Geogr. p. 145. qui à Chinesibus, seu Sinensibus Lotharium Doctorum, & cæteros gradus conferendi inventum mutuatum esse dubiâ fide testantur*

testantur. Quemadmodum a. Pontifex ut plurimum simi-
am Imp. exprimit: ita in gradibus idem usurpavit, dum P.
Lombardus primus Theologiæ D. Parisiis creatus legitur. *Li-*
mnæus de Jure Publ. lib. 8. c. 8. num. 2. Imò Clemens V. 1300. in
Concil. Viennensi de promotionum sumptibus moderandis
constitutionem promulgavit. *Clem. 2. de Magistris* in qua insi-
gnium Doctoralium & Magistralium fit mentio. *Alciat. lib. nu-*
pegy. c. 10. Incidit autem creatio Doctorum à Pontificibus in-
stituta in A. C. 1131. *Chytraus hujus olim Academiae decus incom-*
parabile in Chronol. p. m. 309. sic & Pisis circa illud tempus Medi-
cis dignitas Doctoratus concessa. *Steph. d. l. n. 55. & 60.* Et sic ab
Italis mos hic creandi Dd. ad Germanos transvolavit, adeò
ut Germania nacta fuerit, & Principes doctos, & insuper Do-
cturæ infulis fulgentes, uti eos recenset *Tb. Lansius in Orat. pro*
Germani p. 32. *Kirebner. in Orat. de Ducibus, Principibus, Comiti-*
bus, atque Equitibus Nobilibus Germania sexcentis abhinc annis pu-
blicè Magistris, Licentiatis ac Doctoribus promotis. Inter quos
præcipui Ulricus de Gemmingen D., Sebastianus ab Heu-
senstein D. Daniel Brendel. Lic. omnes Electores Mogun-
tini. Albercus IV. Dux Bavarix Baccalaureus, Frid. Schenck
à Tautenberg. Baro Jctus celeberrimus, Leopoldus de Be-
benburg primus Germanorum J. U. D. ac Princeps ac Episco-
pus Bambergensis: Theod. von Schulenburg D. & Præposi-
tus cathedralis Ecclesiæ ad Svevum, Joachimus Mynsinger
à Frundeck Ducat. Brunsvic. Camerarius hereditarius *Com.*
Palat. in Orat. contra Doctorimastyges. Vide Christoph. V. Hagen.
in tr. de Usuris in præfat. Per omnes Facultates promotorum
catalogum vide apud *VValtherum de Privil. Doctor. c. 23. à p. 505. us-*
què 530. Quis jam Magistros & Doctores, quorum scientiâ to-
tus illuminatur mundus, non admiretur, & eorum jurib⁹ gau-
dere intendat? Sine quibus, teste ipso *Megalandro Lutbero in Ho-*
miliâ de Informat. juventut. nec Regna, nec Respublicæ
consistere possunt. Nemo sanè nisi Bliteus, Blennus, Bambalio,
ceritus

ceritus ac catamitus. Hæc altiùs secum repetens Clarissimùs
DN.M.CASPAR HABERMANNUS, J.U. Candidatus eximius,
gradus magnificere cœpit, & ἀπο τῶν ἐνύχων chartis impallu-
it, ut maturiore ætate aureum honoris vellus, Doctoris ti-
tulum, applaudente doctorum virorum Odèo auferre posset.
Ut autem paulò altiùs præsentis nostri Candidati originem
repetamus: M. CASPARUS HABERMAN, Jeverâ Frisius an-
te annos triginta tres circiter natus, ætatis suæ anno decimo
quarto literis initiatus, spacio quinç; annorum tantum pro-
fecit in scholis, ut vocant, trivialibus, ut dignus, suorum Præ-
ceptorum, quibus usus est amantissimis & fidelissimis, calcu-
lo haberetur, qui ad pertexendam studiorum suorum telam
Academiam aliquam quæreret; Sed ne nimis maturè Acade-
micâ frueretur libertate, placuit in Bremensî Gymnasio hau-
stæ jam doctrinæ suæ addere incrementa, ut ad regias Scholas
sic paulò accederet confirmatior. Verùm cum ibi sincero
in Philosophiam amori se minus velificari posse intelligeret,
suasu quorundam suorum Propinquorum Pragensem petiit
Universitatem, cœptos Philosophiæ labores ibidem impensi-
us ururus: Totum itaq; triennium sub uno Wenceslao Zim-
mermanno, SS. Th. Doct. ac Philosophiæ Professore Ordina-
rio in eo studio desudavit: quo feliciter exacto, ad patrios re-
versurus penates, per Misniam iter fecit, ac Lipsiam pervenit,
ubi tum loci celebritate captum decennium literarum ten-
nuit amor: prioribus autem annis magis Philosophiæ ad-
huc quàm Jurisprudentiæ operatus est, quippe Theses quas-
dam politicas de legibus sub Præsidio Dn. Magistri Christia-
nis Schlumpffii, J.U.C. satis dextrè sustinuit: atquè eò indu-
striæ progressus est, ut deinceps artium Liberal. & Philoso-
phiæ Magister decerni mereretur, atq; ut ostenderet quoq; se
dignum hoc honoris titulo, non semel præsidendo, ut dispu-
tationes ab ipso habitæ Lipsiæ testantur, disputavit. Re Phi-
losophicâ benè gestâ unicè sese Jurisprudentiæ, utpotè que
non

alterius disciplinæ conortium ægrè admittit, mancipavit, at-
què in eo studii genere tandem sic excelluit, ut docendo alios
non mediocriter sibi ipsi etiam profuerit. Elapso jam decen-
nio Varnianam hanc nostram præ ceteris elegit, quæ ipsum
suo quoq; favore complexa, eidem docendi potestatem bene-
volè indulgit, quâ ita usus est, ut discipulorum profectus miri-
ficè sua industriâ adjuverit. Quæ res, cum nomen suum non
ita pridem apud Amplissimam Facultatem nostram profite-
retur, effecit, ut ad examen non modò rigorosum admissus,
& quò est doctior, eò accuratiùs examinatus fuerit, *Rebuff.*
privil. 86. verum etiam cætera, quæ viam sternunt ad summos
in utroq; jure indispensabiles honores haud inviti concesser-
imus. Quem in finem Theses Juridicas Inaugurales nervo-
sè concinnavit, quibus omnibus & singulis se Magistrum &
Doctorem secundùm supra posita requisita exhibere, eadem-
què XVI. Aprilis omnium oculis & auribus subicere decre-
vit. Ut autem hic actus eò illustrior & splendidior redda-
tur, invito ad eundem inprimis Magnif. Dn. Rectorem,
Amplissimos Dnn. Professores, Collegas, Doctores, Licentia-
tos, verbi Divini Ministros, Magistros, & omnes literatos, li-
teratorumq; fautores, ut & totam generosâ masculæque
indolis juventutem; amicè rogans omnes & singulos, ut
tantillum aliis suis occupationibus detrahere ac suffurari, &
magnificâ, & gloriosâ præsentia hunc Candidatum
beare dignentur. Nulli siquidem dubitamus, quin apud
ipsum præclare vestrum posituri sitis studium atque be-
neficium, illudquè idem ubiquè terrarum gratâ mente ro-
culturus est. Nos quoquè de singulis itidem bene rursus
mereri *καὶ δὲ πάντων* allaborabimus, nec unquam ad-
missuri, ut ingratitude nota nobis inuri
queat. Valet.

P.P. Rostochii sub Sigillo Facultatis Juridicæ 29. Martii,
Anno M. DC. LXVIII.

etur prolixè elaborata cum aviditate
mi. Philologi & Oratoris *Berneggeri Ora*

De Doctoribus, eorumq; origi
cognoscuntur: Inchoantia, crescenti
ter inchoantia referuntur mores Judæ
Inter crescentia consuetudines Roma
entia, instituta Germanorum. *Vide V*
etorum c. 3. §. 7. Doctores tempore Justi
ordine constituti. Aliqui enim Regen
gulo & actu docendi constituti: alii v
munere functi erant: tertii honorarii
næ sine administratione acceperant,
norum. *l. 2. C. ut dignit. ordo serv.* Sub Ge
ribus Doctorum mos perfectionem sus
enim M. & alii Principes Christiani
Doctorum plurimum auxerunt. Hinc
ætate A. C. 1135. restitutis in integrum
dorum in Scholis Doctorum & Magis
tum retentus, sed & solennibus cere
pit, idq; per Innerium Cancellarium sus
cent. Idem Bononiæ promotionem
jus Augustale quod sibi competiit in p
scholæ tribuit, quam promotionis for
Innerius præscripsisse dicitur, ubi & ju
puta Bulgarus, Hugolinus, Martinus,
creati sunt. *Vultei in S. responsa §. n. 1.*
morem hodiernum creandorum Ma
Jctorum fuisse proprium, à quibus eu
Facultatum Professores mutuati sunt.
c. 14. n. 14. Adde Fr. Vivium in commun. o
Förster, lib. 3. Hist. J. C. c. 6. Seb. Schröter. V
à Chinensibus, seu Sinensibus Lothariu
gradus conferendi inventum mutu

te ex fuffi
30.

principia
entia. In
ræcorum:
ter perfici
privil. Do
plici erant
e. in cin
ni docendi
los Doctri
iorum ho
Imperato
Carolus
ignitatem
onis Imp.
diis crean
s non tan
nestari co
m esse do
nstituit, &
Doctorum,
rio Casari
tes Latini,
i Doctores
G. & C. dicit:
a principio
aterarum.
juris d. lib. 3.
Doctoratus.
p. 145. qui
, & ceteros
dubiâ fide
testantur

